

hej|livet

ett magasin om livsfrågor från Svenska kyrkan

01 | 2019

OLLE THOLÉN

Jag kan inte göra kreativa saker utan passion.

UPPLEV
Påskens drama

HEMMA HOS
Heliga hjärtas kloster

SARA BLEY
Bakade för hela Sverige

TEMA PASSION

PASSIONEN, KÄRLEKEN OCH TRYGGHETEN | NÄR KÄRLEKEN TAR SLUT | SANDRA WALL OCH SCHLAGERN



”En blomma som får berätta om liv och död och liv igen!”

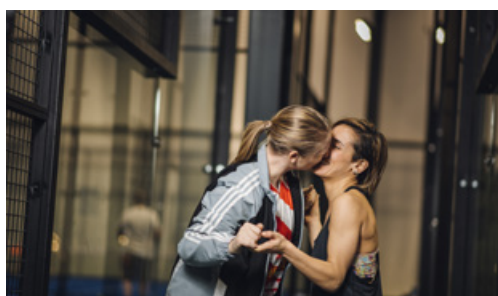
Passionsfrukt. Det var det självklara valet när jag var liten och skulle få välja en av 33-centiliterflaskorna i backen med läsk. En obestämbar söt smak och en onaturligt gul färg, inte särskilt gott, men ändå oemotståndlig i blandningen av Cuba-Cola, Champis och Fruksoda. Det var något med namnet som lät spännande och exotiskt och som utlovade en stor upplevelse.

Jag blev som vuxen ganska förvånad när jag första gången höll i en passionsfrukt. Liten och skruppen och med ett märkligt innandöme. Ett antal kärnor omgivna av ett gult slem. Ganska svårätet med kärnor som liksom glider undan när man försöker tugga på dem. Ändå gott och aromatiskt och inte alls likt smaken på läsk som jag minns från min barndom. Som om bara namnet var lika.

Och egentligen är det ju själva passionsblomman som har gett namnet åt frukten och läsk. Där blomman ständare och pistiller har setts som symboler för Jesu sår och de fem spikarna. En blomma som får berätta om liv och död och liv igen! Passion är ett märkligt begrepp som tycks omfatta allt från det djupaste mörker och smärta, till att betyda något så viktigt och känslösamt att det kan gränsa till njutning. Ett användbart uttryck för människor som fått ett liv att leva med allt vad det innebär av paradoxer och kontraster. Men som också innehåller ett hopp om det allra viktigaste – att det är kärleken som bär allt.

Hälsar
Thomas Wärfman
kyrkoherde

Innehåll



- 4 TIO SPANINGAR | Om passion
- 6 RESA | Jesus väg till korset
- 8 MÖTET | Olle Tholén
- 12 UPPLEV | Påskens drama
- 15 OM | Begreppet passion
- 16 RECENSIONER | Album och bok
- 17 EN FRÅGA | Tre svar
- 18 HEMMA HOS | Heliga hjärtas kloster
- 24 LIVET | Passion
- 38 HISTORIA | John Keats
- 42 SAGT OM | Passion
- 44 KRÖNIKA | David Löfgren om passion för orgel
- 44 HEJ DÄR | Sigge Bilajbegovic



ANSVARIG UTGIVARE
Thomas Wärfman, kyrkoherde

REDAKTION
Cilla Holmqvist, redaktör och art director
Matilda Eklöf, text och illustration
Malin Singelsö, text, foto och layout
Annelie Tollerå, text
Therese Götberg, text och foto
Niclas Fasth, foto
Fredrik Schlyter, foto

UTGIVARE
Svenska kyrkan i Norrköping

TRYCK
Norrköpings tryckeri

DISTRIBUTION
Gratistidning/SDR

OMSLAGSBILD
Foto Malin Singelsö

KONTAKT
Svenska kyrkan i Norrköping
Box 263
601 04 Norrköping
011-24 10 00
norrkoping@svenskakyrkan.se

Svenska kyrkan 
NORRKÖPING

1

Rött för lust och energi

Den röda färgen sägs väcka vår attraktion och lust. Den ska göra oss upphetsade, fulla av iver och mer energifyllda. Det är en färg som lockar till sig uppmärksamhet och framträder tydligt bland andra färger och anses framkalla känslor av begär. Röd menas också vara en bra färg att använda när du startar något nytt, bryter negativa mönster eller tar dig ur en svacka.



2

PODCAST OM KÄRLEK

Vad är egentligen kärlek? Den frågan försöker podcasten *This is Love* besvara genom att i varje avsnitt undersöka olika händelser, personer och ämnen som alla har en gemensam beröringspunkt: kärlek. Här kan du höra om Jeremy, den vänsterhänta snigeln, ett möte med en främling i Central Park och en simtur med en oväntad vändning – och en väldigt stor val.

Båda säsongerna går att hitta där poddar finns!

3

Askonsdag

Askonsdagen är en tradition som inte varit så stark i Sverige, men som nu fått ett ökat intresse. Då går man till kyrkan och får ett kors av aska ritat i pannan under gudstjänsten. Korset symboliserar alltings förgängelse. Traditionellt har man bränt askan av palmblad som sparats från påsksöndagen året innan. Askonsdagen markerar starten på fastan.

4

Med passion för improvisation

Teater Impuls skapar teaterföreställningen i samma ögonblick som publiken ser den. Det finns inget manus, ingen regi men väldigt mycket fantasi. Improvisatörerna får förutsättningarna från publiken som ger förslag på innehåll. Förutsättningarna och förslagen skall improvisatörerna sedan väva in i en unik föreställning som skapas i nuet. Teater Impuls håller till på Teater Bråddgatan 34 i Kvarteret Hallarna och har sina nästa föreställningar 23 mars och 27 april.

5



Korsvandring

Att sätta upp en korsvandring i kyrkan med 14 stationer är en gammal tradition. Stationerna visar olika situationer som Jesus befinner sig i på sin väg mot korsfästelsen. Korsvandringarna inspireras av Via Dolorosa ”smärtornas väg”, som sägs vara den väg Jesus gick mot sin avrättning.

6

Tefrosseri

Älskar du téer av olika slag, svart, rött, grönt, gult, vitt och andra spännande smaker? Då är tefrossa.se något för dig. Där finns ett stort utbud på en mängd goda och lockande téer för mysiga och avslappnande stunder. För den som vill finns det även möjligheten att beställa en té-prenumeration. Du får då hem ca 80 gram té första veckan i varje månad och kan på så sätt prova många olika sorter utan att beställa stora mängder.



7 Varför firar vi påsken på olika datum?

Påsken infaller på olika datum från år till år men alltid mellan den 22 mars och 25 april. Påskdagen räknas ut i relation till vårdagjämningen som är den dag på året där dag och natt är lika långa. Den exakta regeln som fastställdes på ett kyrkomöte i Nicaea år 325 är att påskdagen är den första söndagen, efter den första fullmånen, efter vårdagjämningen.

Inom de protestantiska och romersk-katolska kyrkorna används den gregorianska kalendern sedan 1500-talet. Men vissa ortodoxa kyrkor använder fortfarande den julianska kalendern som infördes av Julius Caesar år 46 f.kr. Skillnaden mellan de två kalendrarna ligger främst i hur man beräknar skottår vilket har lett till att de två kalendrarna inte ligger i fas med varandra. För närvarande skiljer det 13 dagar mellan den julianska och gregorianska kalendern. Det innebär att påsken, och alla andra högtider, infaller vid andra datum om man utgår ifrån den julianska kalendern.

8 En samling av stort engagemang

Den 10 november 1951 kommer direktör Sir Hugh Beaver på bryggerijätten Guinness i samspråk med en vän om vilken fågelart som är snabbast av två alternativ. Idén föds om en bok med all världens rekord som marknadsföring för ölen, då liknande diskussioner lär pågå i varje pub runtom i England. Den 7 augusti 1955, kommer den första utgåvan av Guinness rekordbok ut i handeln. Men inte ens Sir Hugh kunde nog drömma om att hans reklamhäfte en dag skulle tävla med Bibeln och Koranen om platsen som världens mest sålda bok.

9 Frimärksälskare till Stockholm

Den 29 maj–2 juni anordnas Stockholmia 2019 på Waterfront Congress Centre i Stockholm. Utställningen är ett internationellt firande av 150-års jubileumet för The Royal Philatelic Society London. Eventet bjuder bland annat på mer än 300 frimärkssamlingar från samlare över hela världen. 51 frimärksföretag från 13 länder säljer, köper och värderar frimärken på plats. Den anmärkningsvärda frimärkssamlingen som ägs av den engelska drottningen Elizabeth II kommer att finnas på plats samt ett av världens mest berömda frimärken, det gyllene feltrycket, 3 skilling banco gul kommer att finnas utställt.

10 Choklad passion

Passionen för chokladen finns över hela världen och den har funnits länge. Kakaoträdet har odlats i Mellanamerika sedan 600-talet och bönorna tros ha använts i åtminstone 2 500 år. Chokladen kom dock inte till Europa förrän på 1500-talet, men sedan dess har vi njutit av den i bakverk, desserter, drycker och som godis. Idag är Europa ett av de främsta resmålen för chokladälskare. Vi kan hitta exempel på den finaste chokladen från de allra främsta chokladtillverkare i de flesta större städer runt om i världen. Choklad anses dessutom, i måttliga mängder, vara bra för hälsan, vilket kan vara ett utmärkt skäl att unna sig en bit då och då.

Jesus väg till korset

Passionsberättelsen, om Jesus väg till korset, är en av de mest kända historierna i världen. Händelseförloppet speglas i det kristna påskfirandet, där skärtorsdagen var dagen för nattvarden, långfredagen för korsfästelsen och påskdagen för uppståndelsen. Följ Jesus väg till korset så som den berättas av aposteln Matteus.

Text Annelie Tollerå Illustration Matilda Eklöf



1. Judas blir förrädare

Översteprästerna vill se Jesus dömd för sitt påstående att han är Guds son. Judas går till översteprästerna och får 30 silvermynt för att förråda Jesus så att han kan bli tillfångatagen.



2. Jesus förutspår sin egen död

Jesus som har förutspått sin egen död säger till sina lärjungar att någon av dem kommer att förråda honom. Lärjungarna blir förfärade. "Det är väl inte jag?", undrar de.



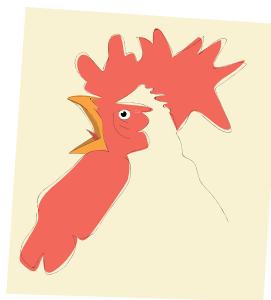
3. Den sista måltiden

Jesus tar ett bröd och en bägare med vin och säger till lärjungarna att äta och dricka. Detta är min kropp och mitt blod till syndernas förlåtelse, säger Jesus. När ni äter och dricker av brödet och vinet i framtiden ska ni minnas mig.



5. Håll er vakna

Jesus och lärjungarna går till Getsemane trädgård. "Håll er vakna och vaka med mig", uppmanar Jesus, "medan jag går bort och ber". När han kommer tillbaka upptäcker han att lärjungarna ändå har somnat.

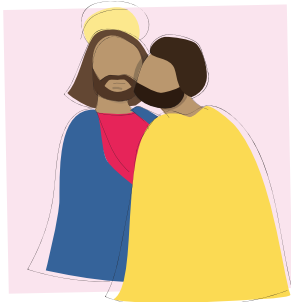


4. Innan tuppen gal

Jesus och lärjungarna går upp till Olivberget. Jesus säger till lärjungarna att de kommer att förneka honom. Till den förtvivlade Petrus säger Jesus, "Du kommer förneka mig tre gånger innan tuppen gal".

6. Judaskyssen

En stor folkhop utsänd av översteprästerna kommer för att gripa Jesus. Judas har kommit överens om ett tecken till dem, så att de ska kunna gripa rätt person. När Judas hälsar på Jesus med en hälsningskysss grips han.



7. Jesus blir dödsdömd

Jesus får frågan av Pilatus om han påstår sig vara judarnas kung. "Det är du själv som säger det", svarar Jesus. Han berättar att hans rike inte är av denna värld, utan himmelriket, vid sidan av sin Fader.

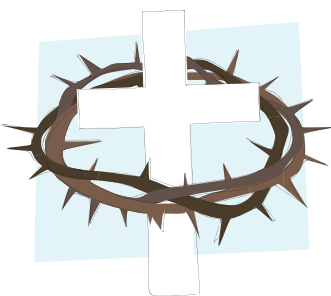
8. Barabbas släpps fri

Det var sed att släppa en fånge fri efter folkets önskan runt påsk. Pilatus frågar folket vem de vill släppa fri; Jesus eller Barabbas. Folket ropar "Släpp Barabbas fri! Korsfäst Jesus!"



9. Jesus blir hånad

En hop soldater vrider ihop en krona av törne och sätter på hans huvud. De spottar på honom, slår honom och hånar honom; "Länge leve judarnas konung", ropar de.

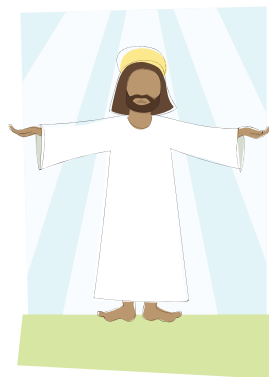


10. Korset

En man som heter Simon från Kyrene blir utsedd att bära det kors som Jesus ska korsfästas vid.

13. Jesus blir begravd

Jesus blir svept och gravläggs. En stor sten rullas fram som försegling till graven.

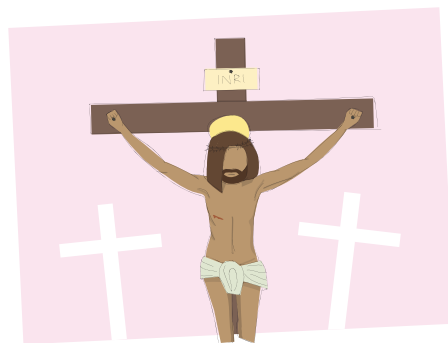


14. Jesus återuppstår

Efter tre dagar upptäcker de sörjande kvinnorna att hans grav är tom. En ängel visar sig och berättar att Jesus har återuppstått. Jesus har bese-grat döden. "Gå ut och gör alla folk till lärjungar", uppmanar han. "Och jag är med er alla dagar till tidens slut".

11. Korsfästelsen

Jesus blir korsfäst mitt emellan två rövare och man drar lott om Jesus kläder. En skylt sätts upp ovanför hans huvud. Det står: "Detta är Jesus, judarnas konung". Översteprästerna och alla som går förbi hånar Jesus.



12. Jesus slutar andas

När mörkret faller ropar Jesus med hög röst: "Min Gud, min Gud, varför har du övergivit mig?". Sedan ger Jesus upp andan. Då brister förhänget i templet mitt itu och det blir jordbävning.



Kuarsebo kyrka som modell under inspelningen av "Den blomstertid nu kommer".

Att bära varandra

– Passion är något viktigt för mig och något som jag har varit beroende av hela livet. Jag har alltid gjort väldigt kreativa saker. Finns inte passionen där så blir det svårt. Det finns kanske folk som kan göra kreativa saker utan passion, men jag kan inte det.

Text Malin Singelsö Foto Malin Singelsö och Wepix

Vi träffar Olle Tholén, en del av det framgångsrika filmkollektivet Crazy Pictures i deras lokal ute på Butängen. Vackra industrikäkar som man kanske inte tänker på när man kör förbi men som likväl finns där och rymmer studio, kontor, garage och en väldig mängd förvaring. Det är tydligt att filmproduktion kräver en himla massa prylar. Men vad gör trumsetet uppe på en av alla förvaringsytor? Olle muttrar något om att all yta gör att man har en tendens att inhysa en del privata saker också..

Mötet

Olle själv växte upp på en bondgård på landsbygden. Det var äventyr i skogen som gällde, man lekte med det som fanns. Med fantasi kan en pinne vara i stort sett vad som helst. Men så blir man äldre, saker blir pinsamma.

– Man nådde en viss ålder där det inte riktigt var ”okej” längre att bara leka. Då blev filmkameran ett sätt att få fortsätta göra det ändå, för då filmade vi ju. Vi behövde inte ta ställning till att vi blev äldre. Kameran blev som ett skydd för vuxenlivet, skrattar Olle.

Sedan lockade Film- och musikgym-

nasiet och de som skulle blir teamet i Crazy Pictures började på samma skola. Men det var inte kärlek vid första ögonkastet. De gick och blängde på varandra och undrade varför de andra trodde att de var så duktiga på att göra film.

– Men vi kom närmare varandra och när vi var klara med gymnasiet, då bestämde vi oss för att ”nu gör vi det här tillsammans” och det blev jättebra. Om jag ska ge ett råd till någon som har drömmar som våra, som jag skulle gett till mig själv när jag var ung, är det att du måste hitta ditt team, din grupp människor att teama med.

Ung kreativitet

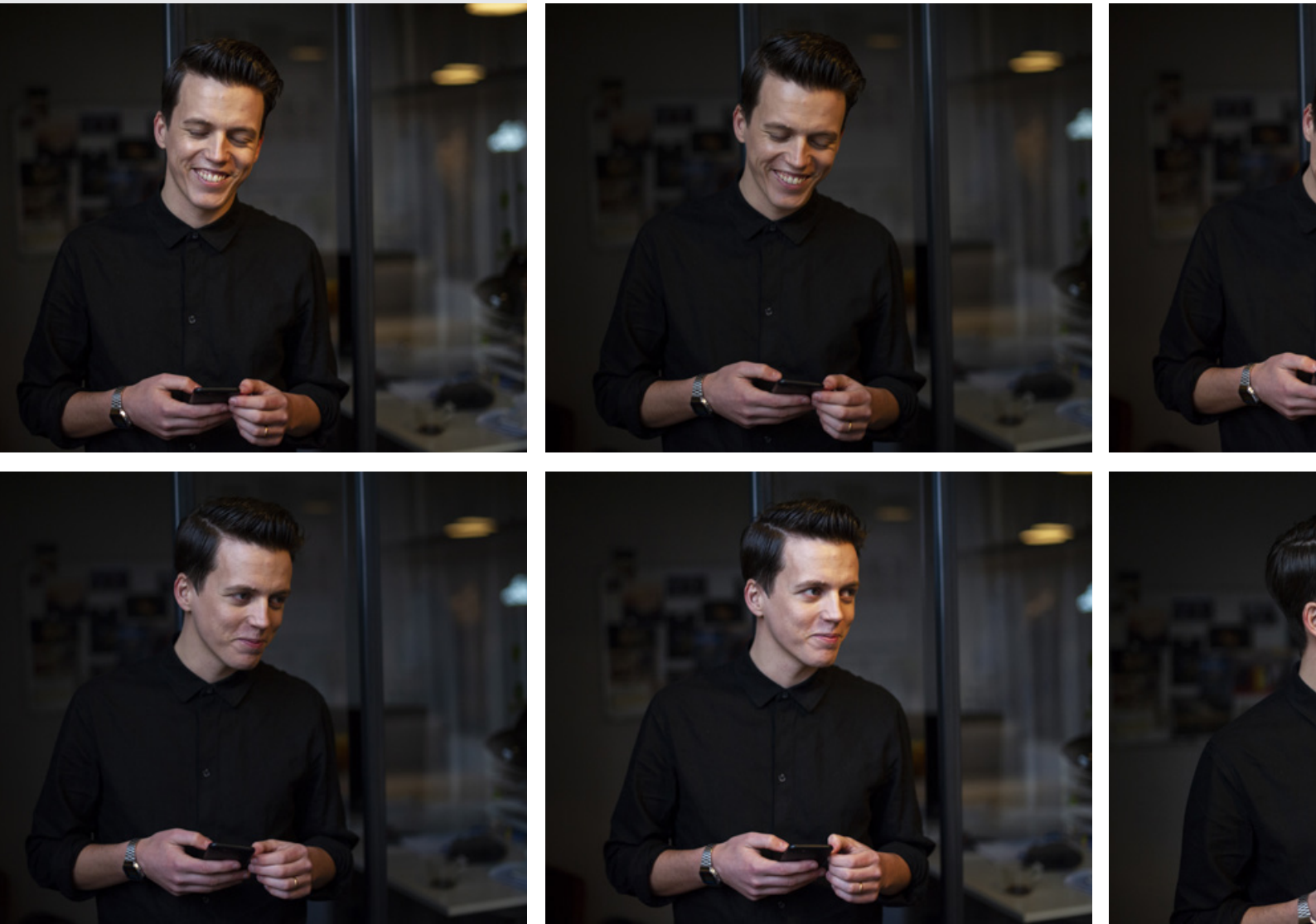
Crazy Pictures filmkollektiv började med reklamfilmer och kortfilmer. De fick bra räckvidd på sina kortfilmer och de har ett ganska utpräglat manér. Låt oss kalla det något som skaver. Kortfilmerna och den följarskara man byggde upp blev förutsättningen för långfilmsprojektet Den blomstertid nu kommer, belönad med fyra Guldbaggenomineringar och pris för Årets nykomling på Guldbaggegalan. När de fick nobben vad gäller

finansiering i de etablerade kanalerna för filmproduktion, startade kollektivet en så kallad kickstarterkampanj som gjorde succé. Men var kommer denna oräddhet ifrån?

– Jag kan ju bara tala för mig själv när det gäller det. Jag har alltid omgivits av en familj där man aldrig har känt att en dröm varit för stor eller att ett påstående har varit dumt. Det har hela tiden funnits en fascination för tanken och för drömmar på något sätt. Jag är själv uppvuxen inom frikyrkan och där var det många gånger en lekstuga för ung kreativitet. Vid fjorton års ålder gjorde vi spex på scenen och hade sena nätter med galna upptåg. Jag minns att vi satte upp en musikal när jag var femton och vi gjorde filmer. I vilket sammanhang gör man sådant i den åldern? Det har nog också präglat mig mycket i det här att ingenting är fult utan bara ”uttryck er människor och var inte rädda för vad som kommer med uttrycket, om det är fula saker också så får de komma”. Det tänket är jag tacksam över att ha fått växa upp i.

Ork genom envishet

Det tog sju år att göra Den blomstertid



nu kommer. Under skapandet av filmen har 1500 personer varit inblandade på olika sätt och Olle själv har sett filmen som färdigt resultat, i fullängd, ungefär 50 gånger. Det var under de två veckorna i en biograf i Lillehammer när de satt med slutmixen som han kände sig riktigt trött på filmen.

– När vi dag nio satte oss och tittade på den med anteckningsblock i knät och gick igenom notes på saker som ska ändras i ljudläggningen... då blir man inte underhållen längre.

Delad passion

Hur behåller man passionen över tid?

– För mig är receptet att omge sig med personer som delar samma passion, att inte vara ensam i det. Jag tror jag talar för alla här när jag säger att delad glädje är dubbel glädje och delad passion är verkligen tiodubblad passion. När vi

gör det tillsammans överbrygger det att energin ibland dör ut hos en individ. Många översätter passion med att man brinner för något, att det känns lite lika. Men man kan inte brinna för något precis hela tiden. Är vi mer än en person som brinner för samma sak så är det mer okej att någon under en period har svårt att orka vara så passionerad, för då kan någon annan ta vid.

Är det bara positiva sidor med passion?

– Jag tänker att passion alltid är något från hjärtat. Ibland kan det bli osunt, men jag tror på något sätt att det aldrig är av ondo. Jag kollade upp motsatsordet till passion och det är likgiltighet. Och om man ser på ordet likgiltighet och vad det är, så är ju det verkligen ett hemskt ord. Att vara likgiltig inför någonting är kanske det värsta man kan vara. Känner du ilska eller avund så känner du i alla fall någonting. Men

likgiltighet, det är ingenting, tomhet. Här på Crazy Pictures är vår drivkrafts största fiende att vi skulle bli likgiltiga inför vårt arbete. Då har vi inte mycket kvar att ge. Det säger ju en del om hur viktig passionen är för oss, när dess motsatsord är döden för vårt yrke.

Har ni någon gång kreativ splittring?

– Vi har kreativ splittring hela tiden. Det gör på ett sätt att vi alltid är enade vid beslut men det är också kämpigt. Om du skulle sitta i det här rummet några dagar så skulle du känna lite ”oj, hur orkar de”. Vi har en passion som vi delar och då är det allas lilla baby på något sätt. Så tycker någon något som inte är så som jag tycker, och vi båda brinner för det... ja, då går man igång. Delad passion ger många små, inte konflikter kanske, men man får ha som små kampanjer för sin respektive åsikt hela tiden för att komma framåt.



”Jag har alltid omgivits av en familj där man aldrig har känt att en dröm varit för stor eller att ett påstående har varit dumt”

Och visst, ibland vinner den som orkar tjata, men när man hör sig själv och vi diskuterar i en grupp hoppas och tror jag ändå att bästa idé vinner. Oavsett om det handlar om vilken färg vi ska ha på sofforna eller vad filmen ska ha för slutbudskap, allt däremellan är en enda passionskonflikt.

Östgötska historier

Utan att spojla för den som inte sett filmen *Den blomstertid nu kommer* så utspelar den sig i en mindre ort utanför Norrköping. Det var ett medvetet val att ha Östergötland och Norrköping på film. Det har aldrig gjorts. Att få in Stockholm lite såg de mer som ett ”nödvändigt ont” för att ge den breda publiken något att relatera till. Inför nästa projekt vill man gå ännu mer emot att lyfta Norrköping och bygga historier som är Östgötska men binder ihop med något ännu större.

– Vi jobbar på en ny långfilm och vi har också jättespännande grejor på gång i lite andra format. Vi har en väldigt nära dialog med USA nu, vi får se vart det leder också. Planen är att stanna i Norrköping. Men här finns det ju också en utmaning, för Norrköping har fått igång en lokal filmpolitik kan man säga, som behövs när man jobbar med film. Den har följt med oss och vuxit men nu behöver den också få hoppa upp ett snäpp framöver. Vi hoppas att Östergötland och Norrköping är beredda på att ta nästa steg, det är jätteviktigt.

Kris och vision

Om vi går tillbaka till temat passion, hur skulle du beskriva det personligen?

– Det fanns en utställning i Norrköping på Arbetets museum som hette Kris och vision. Det tycker jag är två så fina ord. Det känns som jag alltid återkommer till de två orden bredvid varandra.

Det är väl någon bild av vad passion är tycker jag. Man har en vision som krisar, men man gör det ändå. Det är lite Norrköping i ett nötskal också. Det gör att vi kan känna en väldig tillhörighet till Norrköping och att vi platsar väldigt bra här. Vår strategi framåt är inte att bli Sveriges största produktionsbolag men vi vill bli det bästa. Och jag tänker att Norrköping inte kommer bli Sveriges största stad men tänk om vi kunde bli den bästa staden? Det är vår dröm.

Jag upplever att Jesus budskap är passion i koncentrat, där det handlar om att göra något som man tror är rätt. Det kommer kanske kosta dig att göra saker för andra och att sätta kärleken först. Det kräver mycket passion. Och för mig är det hela Guds affärsidé på något sätt. Att vi ska älska varandra och älska vår nästa som oss själva, kanske mer. Skulle vi våga leva efter det så skulle vår värld bli så härlig att leva i. •

upplev | Påskens drama

Påskens drama

När påsken närmar sig blir kyrkorna fyllda av påskens drama. Från skärtorsdagen till påskdagen lyfts händelserna kring Jesus väg till korset på olika sätt. Vi möter prästerna Björn Larsson och Magdalena Johansson och pratar påsk.

Text Annelie Tollerå Foto Niclas Fasth

Påsken är en tid då vi uppmärksammar händelserna kring Jesus väg till korset. Det är verkligen ett drama, säger Magdalena. Man tänker inte alltid på att kyrkan faktiskt är en dramatisk plats, men det är den. Jag gillar påsken, men jag vill tillägga att jag älskar hela kyrkoåret, säger hon med entusiasm. Kyrkoåret har en så stor variation av tradition och teman. Det tar upp frågeställningar att ha med sig genom livet - glädje, sorg, längtan, tvivel. Det är en härlig hjälp till att leva.

– När det gäller påskspel brukar jag alltid få spela Jesus, skrattar Björn och nyper lite i sitt långa hår. Med skägg och långt hår går det nästan inte att undvika.

Facebookfasta

I Bibelns berättelser drog sig Jesus undan till öknen under 40 dagar innan påsk för att meditera. Tiden innan påsk kallas fastan och återspeglar den perioden.

– Fastan tog man allvarligt på förr, säger Björn, men idag bryr sig nog de flesta människor inte om den. Ändå märker vi att fastan kommer tillbaka lite idag och att människor gärna vill uppmärksamma den. Till exempel är facebookfasta något som har blivit populärt, konstaterar han. Rent allmänt är fastan en period för eftertänksamhet. Man kan ta ett steg tillbaka och reflektera över sitt liv. Att prova att avstå från något kan vara nyttigt i ett samhälle där vi lever i ett överflöd.

– Dagarna innan påsk får vi

möjlighet att följa med i Jesus väg till korset i våra gudstjänster i kyrkan, berättar Magdalena. På skärtorsdagen kommer mycket folk till kyrkan, säger hon. Då uppmärksammas den sista måltiden som Jesus delade med sina lärjungar. Skärtorsdagsmässan kan vara en gudstjänst som man blir gripen av. Altaret dukas av och blir helt naket, ljusen släcks. Gudstjänsten slutar med att det är mörkt och stilla och endast ett ljus, kristusljuset lyser. Att få begrunda sorg och smärta kan vi få behöva i ett samhälle där allt rusar på i högt tempo. Sorg och smärta har en tendens att aldrig få ta tid och plats.

Fem rosor på altaret

Björn berättar att man i många kyrkor lägger fem rosor på altaret



på långfredagen. De ska symbolisera Jesus fem sår. Altaret fortsätter att vara avklätt och även den här gudstjänsten kan vara väldigt stark.

Gudstjänsten kan vara utan musik och ibland är det inte ens klockringning på långfredagen. Förr var det vanligt att man var svartklädd den här dagen.

– Det är inte helt ovanligt med människor som gråter i gudstjänsten, säger Magdalena. Vi får följa Jesus i hans lidande. Man blir lätt gripen. När man läser ur Bibeln att Jesus ger upp andan blåser man också ut kristusljuset.

– På påskafton har påsknatts-mässan blivit en stark tradition, åtminstone i Norrköpings innerstad, säger Björn. När midnatt går mot påskdagen avslutas mässan. Man säger “Han är uppstånden, han

är sannerligen uppstånden!” och får åter fokusera på glädjen och hoppet. Ofta tänds och delar man ljus under påskdagens gudstjänst. Det tända ljuset symboliserar att Kristus har återuppstått.

Passionstiden

Varför kallar man perioden för passionstiden?, frågar jag.

– Direktöversatt betyder passion lidelse eller lidande, berättar Björn. Det syftar på Jesus smärta.

– Man kan koppla ihop passion och smärta, konstaterar Magdalena. Visst innehåller kärleken också smärta. Det kan göra ont att älska någon. Kärlekens väg och smärtans väg kan vara densamma.

– Att gå smärtans väg precis

som Jesus har varit en stor poäng i kyrkan genom tiden, säger Björn. Att få uppleva det Jesus upplevde. Att ta sitt kors och följa Jesus.

– Det är en passion att följa Jesus, inflikar Magdalena.

Var finns himmelriket?

Vi pratar en stund om den obegripliga tanken att en människa skulle kunna återuppstå från döden. Om man kommer till ett himmelrike, var kan det tänkas finnas?

– Det finns många saker vi inte begriper, säger Magdalena. Behöver det ens finnas något svar? Hur begriper man att ett frö kan gro och växa upp till en blomma? Hur förstår man att universum är oändligt?

– Jesus säger att himmelriket finns



mitt ibland er, konstaterar Björn. Man kan fundera på vad han menar. Det finns dessutom olika översättningar av den meningen. Det är ett klurigt uttryck som är svåröversatt. Det kan översättas som att himmelriket finns "inom er" eller "mellan er". För mig blir det en stor skillnad.

– Att himmelriket skulle uppstå mellan oss, i vår relation kan man fundera på, säger Magdalena. Vad sker i interaktionen mellan människor?. Det är i samtalen mellan oss som något uppstår. När vi pratar så får den här berättelsen liv. Vi delar den emellan oss. Det kanske inte finns något färdigt svar på exakt hur uppståndelsen gick till eller exakt var himmelriket finns. Vi präster har inte ett facit och kan inte peka på var himmelriket ligger, om det ens är en plats. Men vi får prata om det och göra oss tolkningar. För mig är det en stor poäng.

Mängder av symbolik

Berättelserna om hur Jesus korsfästes och återuppstår är några av de mest kända berättelserna i världen. Fyra evangelister har återberättat händelserna; Matteus, Markus, Lukas och Johannes.

Evangelium betyder glädjebudskap på gammalgrekiska. Berättelserna är koncentrerade och fulla av symbolik.

– I nästan varenda mening finns något som man kan stanna upp och fundera på, säger Magdalena. Det finns hur många lager som helst. Att Jesus dog för våra synder är en stor fråga.

– Ett tag var det inte modernt att prata om synd, fortsätter hon. "Plocka bort syndabekännelsen ur gudstjänsten, så blir det lite smidigare", menade några. Det är inte modernt att skuldbelägga. Men att prata om synd har också kommit tillbaka och det måste vi kunna göra.

– Det är att vara människa att göra misstag, konstaterar Björn. Och att våga erkänna att man gör misstag.

– Jesus som offerlamm är en bild som vi inte är så vana vid idag, fortsätter Magdalena. Men för de människor som levde på Jesus tid var det en högst verklig bild eftersom man fortfarande levde i offerkulten och offrade djur i templet. Man gjorde kopplingen att offer skulle blidka Gud och rentvå människan. Jesus kunde man se som det ultimata och slutgiltiga offret. Han tog all synd.

Porten mot Gud

När Jesus dog brast förhänget som hängde i templet, berättar Björn. Bakom förhänget föreställde man sig att där fanns Gud, högst påtagligt. Ingen fick gå in, det var så heligt. Endast översteprästen fick gå in dit en gång om året, med ett snöre runt vristen så att man kunde dra ut honom om han svimmade. Berättelsen om förhänget som brister är en stark symbolik. Porten mot Gud stod plötsligt öppen för alla.

– Jesus lämnar efter sig en måltid, säger Magdalena. Nattvarden - enkelt bröd och vin som delas mellan oss med påminnelse om att vi hör ihop och ska leva i fred. Vi minns och sänds att berätta för andra om Jesu kärlek. Påskens berättelse är berättelsen om själva den kristna gemenskapen. •

Vill du läsa mer om påskens traditioner? Läs på: www.svenskakyrkan.se/pask

om | Begreppet passion

Passion [paso´n]

Ett mångbottnat ord

Passion kan ha många olika innebörder. En stark känsla, fromhet eller Jesu lidande på korset. Men vad betyder egentligen ordet?

Gerd Haverling, professor i latin benar ut saken.

Text Matilda Eklöf Foto privat



Gerd Haverling arbetar som professor i latin vid Institutionen för lingvistik och filologi vid Uppsala universitet. Hon förklarar att ordet passion har sitt ursprung ur just latinet. – Latinets passio betyder 'lidande, affekt, passion' och kommer från verbet pati som betyder att 'fördraga, uthärda, lida'. Från det verbet har vi sen även participet patiens som används adjektiviskt i betydelsen 'som uthärdar, tålig' och substantivet patientia som betyder 'förmåga att uthärda, fördraga, uthållighet, tålmod'.

Passio (genitiv passionis) är i sin tur ett relativt sent ord, menar professorn.

De enda beläggen för ordet före cirka 200 e.Kr. kommer från Apuleius som var verksam på 100-talet e.Kr. Men därefter blir det vanligt - inte minst hos de kristna författarna. Tertullianus som var verksam omkring 200 e.Kr. har cirka 70 exempel. Det sägs ibland i texterna att det motsvarar det grekiska ordet pathos, som har motsvarande betydelse.

Ordet passion kan ha både en negativ och en positiv innebörd: Negativ - när det används om starka och ofta okontrollerade känslor (den betydelsen möter vi redan hos den icke-kristne Apuleius). I äldre latin, som t.ex. hos Cicero under 1:a århundradet f.Kr., används snarare uttryck

som perturbatio animi.

Positiv - när det används om (religiös/kristen) kärlek, fromhet och hängivenhet i en del sena kristna texter.

Ordet används även i sena medicinska texter om den sjukes lidande och kan då ibland även användas i betydelsen 'sjukdom'. Självfallet används det också om Jesu lidande på korset.

I modern tid används "passion" ibland om himlastormande och svårkontrollerad kärlek till en annan människa. Det bruket kan sägas gå tillbaka till antiken. Under den tiden fanns det en uppfattning att sådana starka och okontrollerade känslor var skadliga för människan. •

Recensioner



BOK: När bergen kallar

FÖRFATTARE: Renata Chlumska

”Drömmen om att en dag genomföra den legendariska klättringsutmaningen ’Seven Summits’ föddes redan 1996 när jag tillbringade nästan två månader vid foten av Mount Everest under Göran Kropps expedition. Några år senare stod jag själv på toppen av världens högsta berg och det första steget var taget.”

Så beskriver Renata Chlumska födelsen av den passion och dröm som sedan på många sätt kommit att definiera hennes liv. Att någon gång genomföra den legendariska utmaningen ”Seven Summits” – att bestiga de högsta bergen på jordens sju kontinenter. Ett livsfarligt uppdrag som bara genomförts av ett par hundra personer världen över. 15 år senare hade hon inte bara hunnit bli den första kvinnan i Sverige att bestiga Mount Everest, hon hade också klarat av Seven

Summit och blivit utsedd till en av världens främsta äventyrskvinnor.

När bergen kallar är en inspirerande bok om att utmana ödet och göra det man brinner för – oavsett hur lång tid det tar. Vad krävs för att lyckas? Varför kunde just Renata Chlumska klara av det? Boken är spännande, vacker och en riktigt bra läsoplevelse.

/Matilda Eklöf

ALBUM: The last Waltz

ARTIST: The Band med gäster

I San Fransisco den 25 november 1976 gjorde The Band sin avskedskonsert som fick namnet The Last Waltz. Kvällen resulterade bland annat i ett live-album. Konserten blev legendarisk och en fantastisk hyllning till bandet. Gästande artister var bland andra Bob Dylan, Joni Mitchell, Eric Clapton, Ringo Starr, Van Morrison och Neil Young. Kvällen blev inte bara en hyllning till bandet utan också en tribut

till deras musik och kärleken till den. Rick Danko, Levon Helm, Garth Hudson, Richard Manuel och Robbie Robertson, gör en oförglömlig konsert med så mycket glädje och passion. The Band bjuder på historisk kvalitet och mäktiga framträdanden. Min personliga favorit är när basisten Rick Danko sjunger ”It makes no difference”, som kan vara en av världens bästa kärleksballader. Hans inlevelse och ton ger rysningar av välbehag. Det samma gäller Robbie Robertsons gitarrspel i låten som förhöjer känslan, om möjligt, ännu mer.

Konserten blev även den stora grunden till en musikdokumentär regisserad av Martin Scorsese. Filmen fick självklart namnet The Last Waltz och kom ut 1978. Den bestod av höjdpunkter från konserten, intervjuer med bandet och studiofilmade musikuppträdanden. Filmen är ett måste att se, precis som albumet i sin helhet är ett måste att höra.

/Therese Cötberg

De flesta har något som de brinner lite extra för. Det kan vara att laga god mat, bygga modelljärnväg eller samla på frimärken. Här berättar tre personer om sin passion. Vilken är din?

Vad är din passion?



Maria Lundh

Jag skulle nog svara stickning men ibland funderar jag på om det är själva garnet som är min passion. I själva materialet och färgerna finns ju alla möjligheter att skapa någonting nytt och spännande. Det finns någonting fint i att börja på en stickning och inte veta riktigt var det kommer leda. Det är som ett litet äventyr.



Juni Götberg

Min passion är att läsa. När jag börjar med en bok känns det bra. Jag får använda min fantasi för att tänka hur saker ser ut när jag läser. När man har läst klart en bok så är det kul att välja en ny bok som man tycker är rolig. Just nu läser jag "Bröderna Lejonhjärta" som är skriven av Astrid Lindgren.



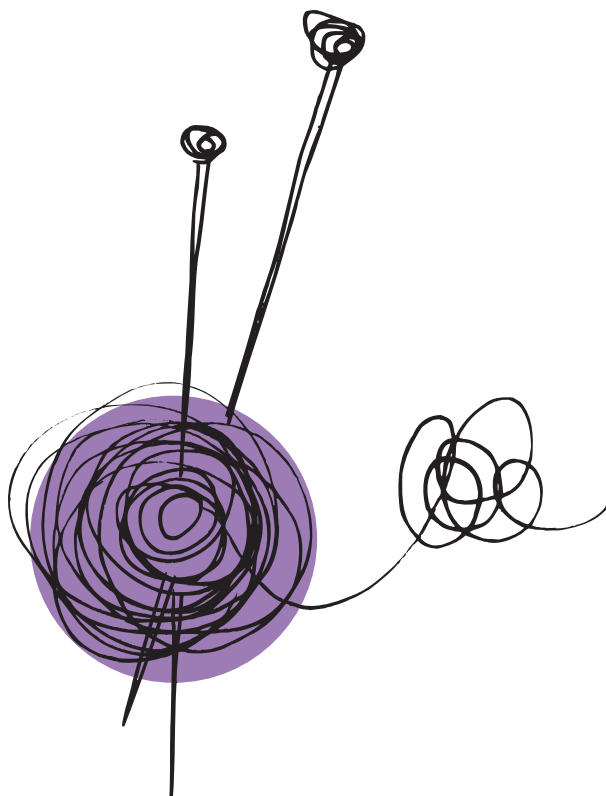
Katarina Guvén

Min passion kan för mig uttrycka sig på olika sätt, till exempel genom mitt yrke som make up-artist får jag ta fram det vackra hos mina kunder och mina medmänniskor. Jag finner en stor glädje att få ta hand om människor och göra dem glada.

En annan stor passion jag har i livet är min familj, att få möjlighet att se mina barn utvecklas till olika individer och gå vidare in till vuxenlivet.

Min tredje passion är skapandet, allt ifrån att jobba i min trädgård, laga mat till min familj eller att sminka mina kunder. Jag ser en stor tillfredsställelse att se något växa fram.

Genom alla dessa passioner får jag inspiration till livet!





Ljushallen är arkitektens stolthet.
Här tar systrarna emot grupper.



hemma hos | Heliga hjärtas kloster

Helhjärtat klosterliv

Att gå i kloster innebär att viga hela sitt liv åt det man tror på. Syster Carin och syster Mirjam beskriver det som en Guds kallelse. Men vad är det som gör att en människa tar steget mot ett liv i kloster? Syster Carin och syster Mirjam tar emot oss i Heliga Hjärtas kloster, som ligger vackert vid Omberg.

Text Annelie Tollerå Foto Malin Singelsö

Heliga Hjärtas kloster byggdes 1997, specialbyggt åt de 14 nunnor som bor här. Då hade klostret först vuxit fram i Vadstena tre decennier tidigare, men blev snabbt för trångt och med lokaler som inte var ändamålsenliga. Med sitt läge vid Omberg och kyrkbyggnad med fyrkantigt torn ger klostret en särskild karaktär åt omgivningen.

Syster Mirjam beskriver sig som nykomlingen bland systrarna, men det visar sig att hon redan har hunnit leva i klostret i 10 år. Hon har haft syster Carin som mentor, eller novismästarinna, som hon kallar det, när hon trädde in i klosterorden.

Det är en lång process att bli antagen som nunna och slutligen avge sina löften. Det är inte något man ska kunna göra i en handvändning. Syster Carin berättar om processen.

Får ett nytt namn

– Om man känner kallelsen att gå i kloster besöker man först klostret som gäst vid ett flertal tillfällen. Det kan gå flera år innan man går in i en officiell provperiod, där man först blir postuland och sedan novis. Under provperioden kan man avbryta när som helst och vi nunnor kan också säga om vi tror att livet i klostret inte passar den här personen. Slutligen avger man sitt livslånga löfte att tjäna Gud

genom livet. Då har ofta en period på ungefär sex år gått. Man får då en ring som symboliserar trohet. Dessförinnan ikläds man som novis den traditionella nunnedräkten med dess slöja. Man får också ett helt nytt namn, som visar att man trätt in i ett nytt liv.

På min fråga om man kan lämna klostret efter att löftet är avlagt svarar syster Carin ja. Men poängterar att det inte är meningen. Löftet ska vara livslångt.

Syster Mirjam har en glad personlighet och är yvig i sina gester. Hon är svår att inte tycka om från första stund och hon bubblar av sin berättelse. Att hon har en passion för sitt klosterliv, går inte att ta miste på.



Ovan Altaret i klosterkyrkan.



Vänster En liten plats för reflektion.



Ovan Syster Carin Högst upp till höger Syster Mirjam



Ovan I klostret finns gott om studielitteratur.



”Det måste vara av kärlek.”

– Jag gick inte i kloster för att undvika livet, säger syster Mirjam. Jag gick i kloster för att leva livet.

– Det måste vara av kärlek, säger syster Carin. En kärlek till Gud och mina medmänniskor.

Fann något i Taizé

– Jag hade varit aktiv i Svenska kyrkans unga och reste då flera gånger till klostret i Taizé i Frankrike, som är ett klassiskt resmål för unga kristna. Där träffar man andra kristna som förstår en på djupet och som man kan prata fritt med om sin tro. Jag fann något i Taizé, men reflekterade samtidigt över de munkar som bodde i klostret där. Jag tänkte att det skulle vara jättejobbigt att få ett sådant kall.

Syster Carin har varit i klostret i 38 år och är en eftertänksam och varm person. Hon vittnar om att hon upplevde att det måste betyda något mer att vara kristen. Liksom syster Mirjam slog hon först ifrån sig tankarna på att gå i kloster. När hon väl hade tagit steget hade en av hennes biologiska systrar svårt att acceptera hennes val.

– Min syster ställde många frågor, minns jag, säger syster Carin. Hon trodde att jag hade gått med i någon slags sekt. Hon var väldigt orolig. Men med tiden stillade sig frågorna och hon kunde acceptera mitt livsval.

Rik på gäster

Vi går igenom hallen där gästrum och samtalsrum ligger.

– Vi tar emot gäster under en stor del av året, berättar syster Mirjam. Människor som kommer hit är i alla åldrar och har olika skäl att komma till oss, men många söker tid för stillhet. De vill komma bort från stressen i samhället för en stund och hinna med att reflektera. Många vill ha samtal med en syster.

– De upplever att det är fridfullt här, säger syster Carin. Det kan vara läkande att vistas i klostermiljön. Människor idag är ofta stressade och hinner inte med att reflektera. Samtidigt finns ett enormt behov att få bromsa in. Många far illa i samhället och vi ser att människor inte är vana vid att vara närvarande i nuet, utan tittar i sina mobiler hela tiden.

Systrarna tillhör Benediktinerorden, som är katolsk. I vardagen lever nunnorna efter regler som grundaren sankt Benedikt satt upp på 500-talet, men som tolkas modernt.

– Sankt Benedikt har beskrivit att “klostret aldrig ska sakna gäster”, säger syster Mirjam. Våra gäster är en mycket viktig del av vårt klosterliv. Vi har tjänst att sköta mat och servering och ta hand om våra gäster. Men under en del av vinterhalvåret har vi stängt. Man behöver en period att samla ny kraft.



Tidegården

Varje dag följer systrarna tidegården, som är en serie böner över dagens lopp. Klockan 6.10 på morgonen är morgons första andakt, som kallas Laudes. Sedan följer Ters, Sext, och Vesper. Sedan kommer Comtemploriet, och sist Vigilian, som är en vakande bön i väntan på den kommande dagen. Då sjunger systrarna psaltarpsalmer, som är sjungna verser från Psaltaren i Bibeln. Sångsättet kallas gregoriansk och psaltarpsalmerna varierar över en tidsperiod på två veckor innan de kommer om igen.

Utöver tidegården firar nunnorna mässa minst fyra dagar i veckan, då det kommer en präst som leder gudstjänsten, men annars firas nattvardsgudstjänst varje dag. Att följa tidegården tycker systrarna är ett kraftfullt sätt att hålla relationen med Jesus Kristus levande. Något

de inte skulle kunna tänka sig att vara utan. Syster Mirjam menar att det känns rentav livsnödvändigt.

– Det är en förmån vi har, att få avbryta arbetet och gå och be, säger syster Carin med eftertryck. Även om det är en förpliktelse så är det även en stor gåva.

– Om jag har en dålig dag, så bär bönen mig, förklarar syster Mirjam. Jag är inte beroende av min egen kraft eller lust, utan går in i en rytm som också bär mig.

– Vi ber inte bara för vår egen skull, poängterar syster Carin. Vi ber för alla människor och för världen. På så sätt spelar det ingen roll vad jag själv känner, förklarar hon. Det är en tidlöshet att gå in i en rutin som tidegården. Det finns en bit av evigheten i det. Det måste inte vara nya händelser, nya saker hela tiden. Människan mår bra av att få rota sig i något.

Syster Carin berättar att de flesta av nunnorna har konverterat till den katolska tron.

– Ja, vi har nästan alla varit svenskkyrkliga till en början, tillägger syster Mirjam. För mig lockade den rika katolska traditionen, säger hon.

Hållbar kosthållning

Systrarna öppnar dörren till matsalen. De berättar att det i Benedikts regel finns föreskrifter om vad och när man bör äta.

– Vi äter mycket vegetariskt och enkelt. Kött serveras bara ibland och vi slänger inte mat. Vi äter inte onyttigt. Det finns regler om fasteperioder. Fredagar är en sådan liten fastedag, säger syster Carin. Vi ska äta hållbart och vi försöker äta säsongsbetonat. Man kan säga att sankt Benedikt satte upp regler som idag är väldigt moderna att följa kring kosthållningen.

”Vad längtar jag allra, allra djupast efter?”

– Han var kanske lite före sin tid, skämtar syster Mirjam och fortsätter berätta.

– Vi äter i tystnad, säger syster Carin. I gästmatsalen spelas klassisk musik under måltiderna så att gästerna kan få möjlighet till reflektion och vila. När man befinner sig i tystnad lär man känna sig själv, och då kan det komma mycket tankar.

Arkitektens stolthet

Systrarna visar sin ljushall, som är ett ljust genomgångsrum på väg in mot kyrkan. Salen har högt till tak och systrarna beskriver den som arkitektens stolthet. Högt uppe på väggarna formar tegelstenarna håligheter som kors.

– Här kan vi stå med grupper. Det är ett praktiskt och vackert rum, konstaterar syster Carin. Hon pekar på en trästaty som står mot en pelarvägg.

– Statyn är skuren av en

Mariadotter från den svenskkyrkliga gemenskapen i Vallby och föreställer Maria. Maria är en stor förebild för oss, säger syster Carin.

På väg in i kyrkan finns en liten korridor med stenar inmurade i väggen och ett citat från Benedikts regel: “Att Gud i allt må bli förhärligad.”.

– Stenarna kommer från olika kloster och ställen som vi har en relation till. De symboliserar den grund vi har byggt på, förklarar syster Mirjam.

Kyrksalen är stor och ljus. Längs med kortväggarna vid ingången sitter en fast installation med 14 träsniderier som visar Jesus vandring mot korset. Kyrksalen är full av detaljer som alla är nygjorda år 1997 och specialanpassade till kyrksalen. Men trots att det är ett modernt kyrkrum har det karaktären av en klassisk kyrka. Vid sidan av altaret finns tabernaklet, gestaltat som den brinnande busken som

Moses såg brinna utan att förtäras. Där tror systrarna att Kristus alltid är närvarande, eftersom de ställer sitt överblivna nattvardsbröd där - Kristus förkroppsligad.

Längtan att gå på djupet

– Det kommer många olika besökare till oss och vi får berätta mycket om vår vardag och om hur vi lever, säger syster Carin avslutningsvis. Människor är nyfikna på hur det fungerar och ofta blir det djupa frågor och samtal.

– Jag tror att det är väldigt förvirrat för många idag, fortsätter hon. Man är så upptagen och nås hela tiden av intryck. Det är nyttigt att fråga sig “Vad längtar jag allra, allra djupast efter?”. Där tror jag att man också hittar svaret på vad som är Guds vilja med mitt liv. Det ger den djupast tänkbara glädjen! •

Passionen, kärleken och tryggheten

När Hille och Karin tittar på varandra händer någonting magiskt. Deras ögon lyser upp, glimtar till och en fantastisk glädje formas i dem. De är som två magneter som inte kan låta bli att dras mot varandra. Men det var inte kärlek vid första ögonkastet berättar de, utan vägen till passionen drog ut lite på tiden.

Text Therese Götberg Foto Niclas Fasth

Hille och Karin träffades genom en gemensam vän för åtta år sedan när Karin pluggade i Växjö. De träffades lite till och från i olika sammanhang, men utan att några känslor väcktes. Det gick också flera år utan att de hade någon kontakt alls. Det var först för två och ett halvt år sedan som Karin tog kontakt med Hille för att höra om hon kunde få sova hos henne eftersom deras gemensamma vän skulle gifta sig i Norrköping. Hille svarade ja till sovplatsen och som tack bjöd Karin med sig Hille till Göteborg där hon då bodde. De började ha tätare kontakt och hälsade på varandra mer och mer. Den 20 januari 2017 började de skriva sms till varandra varje dag och meddelandena blev längre och längre för varje gång.

– När man såg det där sms:et och kände sådan glädje varje gång så tänkte jag, vänta vad är det här för något jag

känner, berättar Karin.

Vid den här tiden hade både Hille och Karin börjat utveckla riktigt starka känslor för varandra. Till slut vågade de ta steget och kysste varandra och kärleken var ett faktum. Efter sju månaders långdistansförhållande blev längtan till varandra för stor för att klara av.

– Vi fick alldeles för lite tid med varandra på helgerna. Lika stor som glädjen var på fredagskvällen när vi träffades vid tågstationen lika stor var sorgen när vi skulle skiljas åt på söndagskvällen, reflekterar Hille. Det var extremt smärtamt. Vi tog varje sekund vi kunde.

Nu är det snart ett år sedan Karin flyttade från Göteborg och upp till Norrköping och till sin älskade Hille.

Bröllopsdatum bestämdes tidigt

Första gången Hille var i Göteborg hos Karin hade paret dejtat ett tag. De besökte då Karins familj. Det började samtalas om föräldrarnas bröllopsdagar

och det uppdagades att Karins föräldrar hade sin bröllopsdag den 15 augusti och Hilles föräldrar hade sin bröllopsdag den 13 augusti. Karins pappa tyckte då att det var självklart att Hille och Karin i framtiden skulle gifta sig den 14 augusti. Och så ska det nu bli. Bröllopsdatumet är satt lördagen den 14 augusti 2021. Karin friade i slutet av maj förra året när hon stod och borstade tänderna i köket och Hille svarade med ett rungande ja.

Tryggheten och passionen

Det är svårt att beskriva i ord den kemi som finns mellan Hille och Karin. De skrattar om vartannat när de beskriver sitt förhållande och sin kärlek till varandra och samtidigt talar de om varandra med en djup respekt och en fantastisk förståelse. Grunden för passionen i sitt förhållande beskriver de båda som den vardagsomtanke de ger.

– Jag har aldrig känt mig så uppskattad som jag gör med Karin och så älskad för



den jag är, säger Hille. Oavsett situation möter hon upp mig på bästa sätt och det ger mig en enorm trygghet.

Vardagsomtanken gör sig synlig genom att de till exempel alltid visar ett stort intresse för vad den andra gör och tar sig tid åt vad den andra intresserar sig för. De testar på olika saker för varandras skull så att de kan umgås så mycket som möjligt.

– Karin har följt med mig på yoga två gånger fast det inte alls är hennes grej. Det uppskattar jag jättemycket, berättar Hille.

– Och Hille är så fin som till exempel följer med mig på konsert trots att hon inte alls gillar just den artisten. Men

poängen är att vi får vara med varandra och njuta av varandra så mycket som det bara går, tillägger Karin.

Men det finns intressen som de båda delar och uppskattar som att laga mat, träffa vänner och träna. Bland annat tränar de båda Roller Derby och har precis börjat spela paddel tillsammans.

Nyckeln till kärleken

Hille och Karin tror att nyckeln till den starka kärleken de delar är den trygghet och öppenhet de ger varandra, att kunna vara 100 % sig själv i alla situationer. Att låta de ljusa stunderna definiera dagen, att känna en ära att få vara med varandra, att se varandra, ha

roligt tillsammans och att alltid reda ut tråkigheter direkt. Varje kväll när de går och lägger sig spenderar de en timme åt att prata, bara vara och mysa innan de somnar. Kärleken mellan dem är onekligen stark och den blir bara starkare för varje dag. Karin och Hille beskriver varandra som det bästa de vet. Hille avslutar med att säga:

– Jag trodde inte att det var möjligt att kunna älska mer än vad jag gör nu, men vår kärlek växer och utvecklas hela tiden. Vår kärlek blir bara större. •

Att mäta ett liv i kärlek

Femhundra-tjugofemtusen-sexhundra minuter – hur mäter man ett år? I dagsljus? I solnedgångar? I nätter? I koppar kaffe? I centimeter, mil, skratt eller gräl? Texten kommer från sången Seasons of love i musikalen Rent. Ja, hur mäter man ett år? Inger och Sven-Erik Steén firar i år sin 54:e bröllopsdag och 55 år av kärlek. Hur mäter man det?

Text och foto Malin Singelsö

Kanske i en bröllopsdag när ett lätt duggregn föll samtidigt som solen sken och Sven-Eriks mormor sa ”var glada för att ni har både sol och regn i kronan för då blir det ett långt och lyckligt äktenskap”?

Början på en kärlekshistoria

De träffades i Visby under sommaren 1963. Båda var aktiva i SSU som på den tiden ordnade många sociala träffar, danskvällar och liknande. Men redan då sa det inte ”klick”.

– Jag tror det var meningen att vi bara skulle träffas då men inte bli ett par. Vi behövde lite tid att upptäcka annat, berättar Inger.

En oktoberkväll året efter var det dans i Finspång på Folkets hus. Både Inger och Sven-Erik var där. De dansade så bra ihop. Och från den dagen stannade de vid varandras sida. Det tog inte lång tid innan Sven-Erik flyttade hem till Inger i Finspång. På nyårsafton åkte de till dans i Vingåker och bestämde gemensamt att de skulle förlova sig.

Lycka och rädsla

I juli 1965 firades det bröllop i Santa Maria kyrka i Risinge. Föräldrarna stod för festen med hela 80 personer bjudna. Men de hade inte någon storståtlig middag utan på den tiden var det vanligt med tesupé, vilket Inger och Sven-Erik hade på Strömporten i Skärblackska.

– Efter det började hela Skärblackska undra när barnet skulle komma. Men de fick allt vänta, de fick tji, skrattar Inger.

Sedan bleknar skrattet. Året var 1967 och barnet föddes i sätesbjudning. Det var en mycket svår förlossning. Den lilla skrek inte när hon till slut var ute i världen. Inger och Sven-Erik ser på varandra och man kan fortfarande ana skrällen och smärtan i deras gemensamma minne.

– Men de fick liv i henne. Det var nog vår första riktiga prövning ihop, säger Inger.

Tuff start

Två döttrar blev det. Jessica och Josefin. På den tiden innebar moderskapet att Inger fick stanna hemma och ta hand om

barnen. Det var tufft att få ihop ekonomin och Sven-Erik erkänner att det var ett ganska tungt ansvar att vara ensam om att tjäna tillräckligt mycket pengar för att försörja familjen. Men så var det då. Inger började som dagmamma för att kunna bidra, men det blev inte mycket överskott på ett sådant arbete. Tillsammans vågade de ändå köpa tomt och bygga hus. Det blev i Skärblackska bopållarna slogs ner, där de bor än idag.

– Det var dyrt med mark i Finspång, 10 kronor kvadratmetern kostade det! I Skärblackska kommun klarade man sig på 2,50, berättar Sven-Erik och vi skrattar tillsammans åt den enorma skillnaden i tomtpriser då och idag.

Men vid frågan om de minns något speciellt från den tiden kommer svaret genast. När vi blev tvungna att betala tillbaka lånen och inte hade pengar till det. Lättnaden när en annan lånegivare ringde upp och berättade att man tog över samtliga lån står skriven över deras ansikte än idag. Att det inte var lätt att få ihop det och att det var en tuff tid är inte svårt att förstå. Men de tog sig igenom



det. Inger tyckte dock det var väldigt roligt och spännande när flickorna var så stora att hon åter kunde börja jobba.

En levande passion

De berättar hur kärleken förändrar sig genom åren. Stormarna lägger sig, men något nytt utvecklas, kanske ännu djupare än ungdomens passion.

– Det är mycket som binder ihop oss, man växer ihop. Vi till och med tänker samma saker och avslutar varandras meningar. Vi försöker att stötta varandra i alla beslut. Man kan inte bara säga ”nu drar jag” om det går emot. Klart vi också kan gräla eller tycka olika men vi somnar aldrig osams. Vi reder ut saker, berättar Inger och Sven-Erik gemensamt.

De tror inte att man måste ha samma intressen för att det ska fungera men samma grundvärderingar. Att vara aktiva ihop är bra, man kan gå varandra lite på nerverna om båda är sysslolösa. Sven-Erik jobbar med hemsidor och har utbildat församlingsbor i datorkunskap. Inger gör handarbete och sömnad. Till sammans dansar de seniordans, går på

vattengympa och sjunger i kör. Släktforskning har blivit ett stort intresse. Resor har gett kära minnen.

– Men nu senast fick vi ställa in en resa. Jag lyckades äntligen få Sven-Erik att gå och kolla upp ett märke på kinden, och det blev operation. Det visade sig vara cancerceller. Då blev jag riktigt rädd, berättar Inger.

Rädslan för att mista sin älskade

Jag frågar om man blir mer rädd att förlora varandra när man blivit lite äldre.

– Oron att bli ensam kvar finns alltid närvarande. Den blir inte mindre med åren. Det blir mer påtagligt när man blir äldre. När vi var yngre var jag alltid orolig innan Sven-Erik kom hem. Han åkte mycket i jobbet. Nu är man mer orolig för sjukdom. Någon av oss kommer ju att bli ensam kvar, men det gäller att prata om det och försöka förbereda sig så gott det går.

Lyckan i livet

Paret Steéns oasis är det lilla torpet uppe i Regna. Utan el och rinnande vatten men

med skogen på knuten och en liten klar sjö nedanför tomten.

– Där är vi från maj till september. Det är en sådan ro där. Samtidigt finns det alltid något att göra och vi är ute i naturen. Första doppet tas ofta i april och sista i oktober. Sjön är djup och alltså ganska kall, så det blir uppfriskande bad, säger Sven Erik.

Paret har ett tydligt samspel. Det djupa förtroendet och kärleken går inte att ta miste på. Och jag tänker att det bästa sättet att mäta deras långa relation kanske är att både barn och barnbarn kommer hem till dem och slänger sig i soffan när de behöver en stunds lugn och trygghet. Att det bästa sättet att mäta den på är att fyra generationer Steén samlas på torpet varje midsommar, det är ett måste för dem alla. För runt Inger och Sven-Erik finns något speciellt. Det är lä vid klippan som deras kärlek och omtanke utgör, för alla som behöver det. De har tagit sig igenom ett liv med både med- och motgång och nu vet de att de klarar allt som kan stå i deras väg. •

När kärleken tar slut

Vad händer när en person överges av kärleken? Vad händer när hjärtat brister av sorg och saknad? Hur ska livet någonsin kunna gå vidare? Att få beskedet att man inte längre är älskad eller önskad är otroligt svårt och uppslitande. Psykologen Sandra Klint Fox svarar på frågor kring förlorad kärlek och hjärtskärande uppbrott.

Text Sandra Klint Fox och Therese Götberg Foto Therese Götberg

Vad händer känslomässigt hos en person när kärleken tar slut?

Att förlora en kärlek är någonting många människor går igenom någon gång i livet. Kanske just därför är det ett ämne vi människor träget har behandlat och försökt att förstå oss på genom tiderna. Hur du reagerar när du förlorar en kärlek beror på vem just du är och om du valde att gå eller blev lämnad. Dina erfarenheter du har haft i livet, både i vuxen ålder och under dina tidiga år, påverkar också. Vår första anknytning i livet etablerar en viktig mall för hur våra framtida relationer kommer att se ut. Om vi upplever världen i grunden som god, och om vi kan förlita oss på andra och huruvida vi har en grundtrygghet i oss själva, en god självkänsla. Detta spelar en viktig roll när vi försöker förstå vad som händer inom oss när en kärlek tar slut.

Samtidigt som det inte finns en mall som förutser exakt vad som händer känslomässigt med just dig, kan man säga att alla människor mer eller mindre verkar gå igenom vissa faser när en kärlek tar slut. Vi kan kastas fram och tillbaka

mellan känslostormar av förnekelse, aggression och desperation att vilja förhandla. Vi grubblar över hur vårt ex känner, tänker och gör. Vi hamnar i djup nedstämdhet och förtvivlan och till slut acceptans att kärleken vi upplevt har tagit slut. Att bygga upp ett liv utan den vi har älskat kan ofta kännas oöverstigligt när vi går igenom denna process.

Vad händer i kroppen?

Resultat från neuroforskning kan hjälpa oss att förstå varför vi kan må så dåligt när en passion tar slut. Studier som gjorts visar att områden i hjärnan som aktiveras när vi känner fysisk smärta även aktiveras när vi har fått våra hjärtan krossade. Det kan förklara varför vi känner sådana olustkänslor och kroppsligt obehag när vi tänker på och saknar vår gamla partner.

Från ett evolutionsperspektiv är människan ett flockdjur och för att överleva är vi programmerade att söka och investera i nära relationer. Många forskare teoretiserar att detta kan vara en av anledningarna till varför det

kan kännas så svårt att acceptera att en relation är över. Smärtans roll har under människans utveckling hjälpt oss genom att signalera att vi är i fara och borde söka skydd och hjälp av vår flock. Andra resultat från neuroforskning tyder också på att belöningscentrum i hjärnan, som frigör den viktiga signalsubstansen dopamin, aktiveras när vi tänker på en partner vi nyligen har separerat från. Denna process speglar vad som händer i hjärnan hos människor med drogberoende när de får ett så kallat ”drogsug” och tydliggör varför man kan lida av både starkt psykiskt och fysiskt obehag när en kärlek tar slut.

Hur bemöter man en person med ett brustet hjärta?

Att må dåligt är något vi alla har gjort, och det är en del av livet. Ensam är inte stark och när en kärlek har tagit slut kan sorgen över detta och även rädslan för att bli ensam kännas överväldigande. Att ha en medmänniska att vända sig till när det stormar inombords kan göra all



skillnad. Att veta att det finns någon där som vill lyssna när man behöver prata eller hålla ens hand när man gråter har stor betydelse. Håll i åtanke att hen kan gå igenom många jobbiga känslor som alla är nödvändiga i läkandeprocessen. Ha full tillit till att hen kommer att må bättre till slut och var stark i det, även när hen tappat hoppet själv. Vad tror du hen skulle uppskatta? Ta initiativ att dela något tillsammans som stärker vännen när hen mår dåligt. Gå en promenad i naturen, dela en måltid eller gör något annat ni båda tycker om.

Vad kan man själv göra för att lindra sin situation?

Du är inte ensam. Det är viktigt att vara medveten om att sorgen du upplever är en normal process. De smärtsamma känslorna och tankarna är en jobbig, men nödvändig, del av att bearbeta det som har hänt för att du till slut ska kunna acceptera din förlust och gå vidare. Var tålmodig och låt det ta tid. Ta väl hand om dig själv under tiden och se till att möta dina grundläggande behov ordent-

ligt. Ät näringsrik mat, sov ordentligt och rör på dig, gärna ute i naturen om du har möjlighet. Den erbjuder dagsljus, frisk luft och inbjuder till reflektion och ett lugn, ett viktigt möte med dig själv.

Det kan vara lockande att fly in i ett virrvarr av aktiviteter eller en ny relation för att slippa känna det jobbiga. Visst är roliga aktiviteter och nya möten stärkande. Samtidigt kan det vara en strategi för att slippa känna ångesten man upplever när man är själv. Då kan man börja med små korta stunder. Med tid och övning brukar rädlorna avta i styrka och man får bättre överblick och kontroll över dem. Det är viktigt att du lyssnar på dig själv och ber om hjälp från någon du litar på när du behöver. Att våga sträcka ut en hand när man behöver hjälp är en otrolig styrka man alltid har nytta av i livet.

Vad ska man undvika att göra?

Alla är vi olika och har olika behov av närhet, ensamhet, aktivitet och vila. Här är det viktigt att vara lyhörd. Likväl som somliga skyr tid ensamma och är rädda för tankarna och känslorna som man

tvungas möta i ensamheten och lugnet, har andra lätt att isolera sig när de mår dåligt. Ofrivillig ensamhet kan i sig leda till psykisk och fysisk ohälsa så det är viktigt att du lär av tidigare erfarenheter. Ge dig själv det lugn just du har behov av, samtidigt som du tar ansvar för ditt välmående genom att boka in regelbundna aktiviteter som du vet gör dig gott. Från ett telefonsamtal eller fika med en vän till ett motionspass eller en härlig heldagsaktivitet. En del människor kanske behöver extra hjälp när de fått sitt hjärta krossat. Ibland räcker det inte med en stöttande familj eller goda vänner. Då finns det bra hjälp att få både på vårdcentral eller psykiatrisk öppenvårdsmottagning, hos privata legitimerade psykologer eller organisationer som kyrkan eller andra religiösa samfund. •

Bakade för hela Sverige

– Jag älskar både att baka och att tävla. Så det kändes såklart helt perfekt! Under 2018 fick vi göra bekantskap med energiknippet Sara Bley i programserien Hela Sverige bakar. Under en rekordhet sommar tampades det i tältet med tuffa konkurrenter, smältande mousser och granskande domare. Och blev något bakverk ”rasande grant”?

Text Malin Singelsö Foto Malin Singelsö samt privata

Saras intresse för bakning började tidigt och hon minns en praktik på bageri i ung ålder. På gymnasiet blev det Natur/Samhäll. Men det var efter gymnasiet, när hon tog ett sabbatsår för att satsa fullt ut på sin idrott, 400 meter häck, som hon verkligen blev bakningsnörd. När hon inte tränade fanns det tid att baka i mammas och pappas kök.

– Jag tyckte det var roligt att vara kreativ och skapa. När jag tänker tillbaka så var det alltid de praktiska och skapande ämnena i skolan jag tyckte var absolut roligast, även om jag gillade de teoretiska också.

Med positiv skaparlust

Efter sabbatsåret blev det ändå en teoretisk utbildning till ingenjör, och idag är Sara energikonsult. Det innebär ett visst skapande det också, i CAD-program och med ritningar för att hitta rätt lösningar. Men Sara berättar att även om det jobbet är roligt, så släpper hon det när hon går hem. Men bakningen är en annan sak.

– Jag tänker på bakning hela tiden. Känner en doft och vill skapa något

utifrån den eller ser något på Instagram som jag genast vill prova att baka. Bakningen är min passion.

Vi resonerar lite kring Saras val av utbildning. Hade hon valt utbildning idag hade det kanske blivit konditor. Samtidigt trivs hon med sitt jobb, men det verkar vara personlighetsdrag hos mästebagaren från Åby. Positivitet, driv och en öppenhet för livet.

– Ja, jag är glad och öppen, gillar att testa saker och hitta på nytt. Det var faktiskt därför jag flyttade till Stockholm för ett år sedan. Jag älskar Norrköping! Staden har perfekt storlek, allt man behöver finns där och ändå på cykelavstånd. Men jag kände ändå att jag ville testa något nytt, för att inte undra om jag missat något i livet om jag blev kvar i samma stad livet ut. Kanske kommer jag tillbaka men just nu passar Stockholm bra, här händer alltid något.

Strykjärnet som pepparkakshus

I Hela Sverige bakar ville Sara lyfta Norrköping och valde den kända siluetten ”Strykjärnet” med Arbetets museum som pepparkaksbak. 120 fönster stansades ut och taket blev möjligen inte regntätt på det gigantiska

pepparkakshuset. Men trots visst kaos med för små plåtar som gjorde att Sara fick dela upp sektioner, ihopblandade delar och tidspress fick hon till det och med stort beröm från domarna.

– Hela tävlingen var det roligaste jag gjort, även om det samtidigt var oerhört tufft också. När vi åkte dit fick vi veta de tolv olika teman som vi skulle ställas inför och att vi skulle stanna två dagar till en månad beroende på hur det gick för oss i tävlingen. Redan efter några dagar tänkte jag ”hur ska man orka ända till final”? Jag var inte alls beredd på att det skulle vara både så fysiskt och psykiskt ansträngande med förutsättningar som tidspress, utomhuskök, att inte ha koll på vart saker fanns i köket och långa inspelningsdagar. Men roligt var det!

Föräldrarnas frågor

Sara blev kvar länge, hela månaden och stod i final. Segern gick till slut till Linn Utbult som därmed också knep bokkontraktet. Men Sara kan ändå se en möjlighet till att satsa mer på bakningen i och med programmet.

– Det kommer inte massa erbjudanden bara sådär. Eller ja, det kom ett om



att jobba på konditori men det var för kort inpå så det fick jag tacka nej till. Men det finns ändå många möjligheter om man själv tar tillvara på det. Jag har gått ner till 80 % nu för att ge en karriär inom bakningen en chans. Jag gör en hel del beställningar, som tårter till exempel, och det vore en dröm att till exempel få något större kontrakt med bloggen.

För den som själv vill lyckas bättre med sin bakning tipsar Sara om att ha tid och läsa receptet noga, gärna väga upp ingredienserna också.

– Det är när man stressar som man drar på plattan för högt och bränner mjölken, inser halvvägs in att man inte har allt hemma eller ser försent att degen ska jäsa två timmar och att man bara har en innan man ska iväg, ler Sara.

När vi dukar fram till söndagsfika – vad har du helst bakat till den?

– Hmm...en Budapestlängd, lite lyxfika alltså.

Och till sist – fick du någon "rasande grant" av domare Birgitta Rasmusson?

– Nej, tyvärr inte men väl ett "förödande gott" och det slår väl lika högt kan man tycka, skrattar Sara med sin härliga energi. •



Ovan Ur programmet "Hela Sverige bakar"

Baka som Sara! Här bjuder Sara på en fräsch dessert med en extra dimension av choklad.

Passionsfruktsmousse med browniebitar

4 portioner

Brownie

125 g mörk choklad, 55%

125 g smör

110 g (ca 2 st) ägg

70 g (ca 0,8 dl) socker

50 g (ca 0,6 dl) farinsocker

40 g (0,75 dl) vetemjöl

16 g (2 msk) kakao

0,5 krm salt

Gör såhär:

Smält smör och choklad i en kastrull på svag värme

Rör i sockret

Häll över allt i en bunke och låt svalna en aning

Vispa ner ett ägg i taget

Blanda mjöl, kakao och salt och vänd i det i äggsmeten

Häll upp i springform ca 22 cm

Grädda i 160 grader ca 20 min. Den ska fortfarande vara något lös i mitten.

Låt stelna i kyl eller frys

Skär upp i små kuber. Du kommer få massa browniebitar över men de går bra att lägga frysen och ha till andra desserter.

Passionsfruktsmousse

200g (2 dl) passionsfruktsjuice (finns i välsorterade matbutiker bland juicerna)

3-4 st passionsfrukter (ska bli 35 g passionsfruktssaft)

20 g apelsinsaft (ca 0,5 apelsin)

70 g socker (0,75 dl) socker

3 dl vispgrädde

3,25 st gelatinblad

Gör såhär:

Lägg gelatinet i kallt vatten

Sjud 200 g passionsfruktsjuice i ca 5-6 min tills du har 150 g (1,5 dl) saft kvar. På så sätt får du en koncentrerad juice med mer smak

Gröp ur frukterna och sila bort kärnorna. Se till att du fått ut ungefär 35 g saft.

Tillsätt passionsfruktssaften som du pressat, pressad apelsinsaft och socker till kastrullen och låt koka upp igen.

Ta av från värmen och rör ner gelatinbladen. Låt svalna till ca 30 grader

Vispa grädden till mjuka toppar. Det är viktigt att den inte blir för hårt vispad.

Vänd ner juiceblandningen i grädden

Fyll upp i glas och låt stelna i kylan ett par timmar

Nu kommer du till den roliga biten, vilket är garneringen! Lägg på browniebitarna så som du tycker blir fint och sedan kan du gärna ytterligare med precis det du gillar. Jag garnerade förutom med browniebitarna även med marängar, kakaonibs, torkade blombud och lite vinbärspulver.



Sandra Wall och schlagerern

Sandra Wall arbetade under många år som journalist på NT kultur. Då ingick det i arbetsbeskrivningen att hålla stenkoll på allt som hade med Melodifestivalen och schlager att göra. Idag har hon slutat som journalist men passionen för schlagerern lever kvar, om än i en något reviderad form.

Text Matilda Eklöf Foto Niclas Fasth



På andra sidan fönstret skiner solen på det röda teglet med ett löfte om att våren är på väg. Kylan skvallrar om det motsatta. Men inne på kontoret är stämningen varm och lättsam, det kyliga vädret till trots. Sandras kontor är ljust och vackert beläget mitt i Industrilandskapet. I hörnet av rummet sitter en ensam påfågelfjäder i en kruka.

– Ja, jag har inte så mycket Mello-saker kanske men den där fjädern får fungera som någon slags påminnelse. Hon ler och slår sig ner vid bordet.

– Jag brukar tänka på schlagerern som en lägereld som alla samlas kring. Hon börjar förklara direkt och det är tydligt att det här är något hon bryr sig om.

– Man delar historier och det är öppet så alla kan vara med oavsett

vem du är. För mig är det viktigt att schlager är inkluderande. Att det spränger gränser – samtidigt som det är väldigt folkligt.

Passionen växte fram

Även om schlagerern är en passion är hon noga med att påpeka att hon inte är någon schlagerfantast i den egentliga betydelsen. Hennes verkliga passion ligger i musiken. Schlagerern, den kom med jobbet.

– En arbetsrelaterad passion kan man väl säga. Hon skrattar till och blir sedan stilla igen. Hon funderar lite innan hon fortsätter.

– Hade jag inte jobbat med det hade jag kanske inte varit lika engagerad. Så länge jag jobbade med det tog jag reda på allting om artisterna och

låtarna redan innan allting började. Sen recenserade jag allting när det var dags. Då såg jag ju allting och hade råkoll. Men nu som privatperson kanske jag inte ser precis allting men det är ändå viktigt för mig att ses varje år och skapa den här gemenskapen. Sen om det blir på finalen eller någon av deltävlingarna spelar ingen roll. Jag vill ha den där schlagerkvällen – det är viktigt, säger hon och skrattar.

Man vet att det är en schlagerlåt

Sandra menar att det finns en förenande gemenskap inom schlagerern. Det var det hon fastnade för från början. Förut kunde man tydligare urskilja gränserna mellan länderna men idag är gränserna utsuddade. Det har skapats ett eget schlageruniversum.



OM SANDRA

Namn | Sandra Wall, 45

Familj | Gift med Peter, har barnen Alva, Eleonor och Leo samt Freddie, som vi är kontaktfamilj till. Katten Ivan bor med oss på Djurön utanför Norrköping.

Jobbar som | Projektledare, Näringsliv, Norrköpings kommun.

Bästa jobbschlagerminne | När The Ark vann den svenska finalen i Globen.

Favoritschlagers | Gladroliga som Michelangelo med Björn Skifs, mäktiga som Stad i ljus eller omöjliga att sitta still till som Euphoria, Fångad av en stormvind eller ryslands damer för ett par år sedan.

Schlagermåste | Egen röstning, chips och dip.

Bästa Mellotips | Kulturskolans Melodifestival i Norrköping, jag sitter själv i juryn!



– Nu finns det ju ett universellt schlagerspråk som gör att man kan känna igen en schlagerlåt oavsett vilket land den kommer ifrån. Man bara vet att det är en schlagerlåt!

Passion för musiken, passion för schlager men också en stor passion för publiken. Det är människorna och engagemanget som gör Mello till vad det är, menar Sandra.

– Min passion är just schlager som fenomen med publiken i fokus. Ofta kommer frågan upp kring om man verkligen kan tävla i musik? Då brukar jag säga att melodifestivalen egentligen inte handlar om att tävla i musik. Det handlar om underhållning även om det i grunden är en musiktävling. Det handlar om gemenskap och då blir det så mycket mer än bara musiken.

– Sen uppstår det ju även diskussioner på hög politisk nivå ibland. Kan Sverige åka till ett värdland som kanske har brister gällande demokrati och mänskliga rättigheter? Kan man

skicka en svensk artist dit? Det blir storpolitik. Man får inte glömma bort den tiden när schlageren uppstod. 1956 behövde Europa förenas, det behövdes en trygg samlingspunkt. Hon tar en paus innan hon fortsätter: – I dagens samhälle när det är spant i många delar av världen så behöver man den här samlingspunkten. Det här lättsamma att skratta och skaka på huvudet åt, eller fascinerar av. Men det är också en otroligt viktig plattform för artister, musiker och låtskrivare. Kolla bara Sebastian Roos från Norrköping, som har gått till final i Vitryssland i år. Det är också viktigt för utvecklingen av till exempel livesänd TV i Sverige.

Schlager kan vara så mycket mer, menar Sandra. Det är en rörelse som

är en del av den svenska folksjälen. Och den är till för alla, men vill man inte vara med är det bara att välja bort. Populariteten går upp och ned olika decennium men det kommer säkert finnas kvar i någon form en lång tid framöver.

– Jag är väldigt fascinerad av fenomenet schlager. För mig handlar det kanske inte om att rabbla låtar eller så. Det finns det gott om andra människor som kan och det är jättekul, men huvudsaken är att alla får vara med. Oavsett om man kan rabbla alla låtar sedan starten eller bara ser finalen ibland och oavsett vilken bakgrund du har kan du titta på eller vara med. Det är en gemenskap som förenar människor. Och det tycker jag om, avslutar hon. •

Med viljan att göra skillnad

Text Malin Singelsö Foto Privat

Kan din passion för ett ämne bli ditt yrke, din karriär och ditt kall? Som forskare präglar detta ofta yrkesvalet. En stor nyfikenhet och en vilja att göra skillnad. Vi fick en pratstund med Kristina Malmgren, professor och överläkare vid Göteborgs universitet, kring hennes forskningsarbete inom området neurologi och specifikt epilepsi.

När visste du att du skulle bli forskare? – Jag var inte en sådan som tänkte mig redan i skolan att jag skulle läsa medicin för jag är väldigt språkintresserad och var inriktad på det. Det kom egentligen när jag hade slutat humanistisk linje på gymnasiet, att jag nog skulle läsa medicin. Jag hade inte några direkta forskningsplaner då, men jag kommer från en akademisk familj så det kändes ändå rätt naturligt. Under studierna visste jag ganska snart att jag ville bli neurolog och det är det jag är idag, professor i neurologi.

Varför blev det just epilepsi? – Epilepsi är inte ”en sjukdom” utan ett samlingsnamn på tillståndet där man får anfall av ett eller annat slag som utlöses från hjärnan, det säger ingenting om vad orsaken till anfallen är. På grund av detta, och det stigma som personer med diagnosen utsätts för, benämner man

inte dessa personer som epileptiker, utan som personer med epilepsi.

Jag har alltid varit fascinerad av epilepsi, av många olika skäl. Dels för att de anfall en person med epilepsi kan ha, ter sig på så många olika sätt och de speglar på något sätt mycket av vad hjärnan kan göra.

Dels för att epilepsi är fascinerande på grund av att det är en väldigt stigmatiserad diagnos och det har den varit i årtusenden. Även kyrkan har en skuld i detta genom hur denna har behandlat Bibelns berättelse om Jesus som botar den fallande, sjuke pojken genom att driva ut demonerna ur honom. Det är den sortens föreställningar man har haft om epilepsi, att personen är besatt av onda andar och ska behandlas därefter. Det har funnits i nästan alla kulturer och finns kvar idag. I Indien kan till exempel en man begära skilsmässa om han får veta att hustrun har epilepsi. I Afrika går man inte med sina anhöriga som har epilepsi till läkare. Man skäms för att de har epilepsi. Det anses vara ett tecken på att förfäderna inte är nöjda med en. Det finns så mycket föreställningar kring epilepsi och de har intresserat mig.

Vad är kärnan i din forskning?

– Samtidigt som jag disputerade 1988 blev jag överläkare och fick ett ansvar för att bygga upp verksamheten med

epilepsikirurgi. Då visste jag väldigt snabbt att jag också ville utvärdera detta på ett bra sätt. Frågan är egentligen ganska enkel – det vi gör, är det bra för patienterna? Hjälper det dem och på vilket sätt hjälper det dem? För mig har forskningen och det kliniska arbetet alltid gått hand i hand. Kunskap är makt, både för läkare, patient och anhöriga.

Vad innebär ditt arbete?

– Jag har i 30 år behandlat patienter med epilepsi med allt som står oss till buds. Jag jobbar i ett team och har själv hand om den medicinska aspekten som neurolog. Jag har också arbetat ihop med barnneurologer. Många som får epilepsi får det som barn och då har vi också arbetat med olika rehabgrupper, både för ungdomar och vuxna med epilepsi. Vi jobbar med det som på engelska kallas empowerment, att man ska ta tag i sitt eget problem och hantera det och träffa andra med samma diagnos för det hjälper. Inte med själva sjukdomen men med livskvaliteten.

I min forskning har jag arbetat med kirurgisk behandling av epilepsi och varit med och byggt upp ett nationellt register. Alla som har opererats sedan 1990 finns med i det och vi följer upp dem i upp till 20 år efter operationen. Vi tar reda på hur det går, hur det är med dem, om de har anfall, om de kan



Ovan Kristina Malmgren

arbets och sådana aspekter. Det hela handlar om att kartlägga i vilken del av hjärnan som anfällen startar och sedan, om det är möjligt, ta bort den delen av hjärnan. Så det är öppen hjärnkirurgi. Det är långa och komplexa utredningar, ibland med inopererade elektroder, för anfällen startar inte i samma del av hjärnan på olika patienter.

Behandlingsformen där man opererar bort en del av hjärnan är bara för ett fåtal patienter. Det finns ungefär 65 000 personer med epilepsi i Sverige och av dem opereras 50-60 stycken om året i landet. Men ungefär hälften blir symptomfria och ytterligare en fjärdedel blir bättre, så det gör verkligen skillnad i människors liv. Men uppföljningarna blir väldigt viktiga, vi vill ju veta att vi faktiskt hjälper folk. I Göteborg opererar vi också en del barn från övriga Norden.

Är det något i arbetet du är extra stolt över?

– Vi har gjort två stora europeiska enkäter. En av de saker som alla epilepsie experter som besvarade enkäten lyfte både för 17 år sedan när första enkäten gjordes och lika

mycket nu under den andra, är att många som jobbar inom vården vet för lite om epilepsi. Inom EU har EU-kommissionen startat något som heter europeiska referensnätverk för att öka kunskaper och förbättra vården. Dessa är till för att patienter ska kunna remitteras till spetskompetens och man ska kunna söka kunskap på rätt nivå. Ett sådant har vi nu inom epilepsi. Det gäller inte alla, för vissa är lättbehandlade, utan för de komplexa och ovanliga fallen. Nätverket heter EpiCARE och vi är det enda svenska centret som är med i det nätverket. Om en neurolog i Sverige har en fråga så kan man först lyfta den till vårt epilepsiteam och finns inte svaret hos oss så går det vidare till det europeiska nätverket. Då får vi en bas av kompetens från hela EU. En fantastisk utveckling och det är mycket spännande.

Vad tycker du är roligast i att bedriva forskning?

– Det jag tycker har varit roligt med detta, det är bredden. Jag älskar att vara doktor och jobba med människor. Det är spännande att jobba med nya metoder och behandlingar. Det

är intressant att utvärdera det och försöka ta reda på om man gör nytta på ett så noggrant och vetenskapligt korrekt sätt som möjligt. Det är en stor glädje i att kunna ha den helheten. Jag brinner för patienterna och vill kunna göra skillnad för dem.

Att vara forskare innebär ju en stor investering i tid och engagemang, har du fått ge upp något för att kunna nå resultat?

– Det är klart att man som forskare blir väldigt engagerad i det man gör och lägger mycket av sitt liv på det. Men jag vill inte påstå att jag gjort avkall på något. Jag har familj, barn, hus och en trädgård som jag gillar att sköta om. Sedan hinner jag inte spela golf eller ha tjejmiddagar men det är ett livsval jag gjort. Jag har inte offrat något, utan gjort ett aktivt val för jag älskar det jag gör. •



Porträtt på John Keats, målad av William Hilton

Ett namn skrivet i vatten

31 oktober 1795. I Europa går upplysningstiden mot sitt slut och omvärlden ser med nyfiken förfäran på den franska revolutionens framfart. Samtidigt på andra sidan engelska kanalen, i stadsdelen Moorgate i London, föds en liten pojke som får namnet John. Få är väl de som anar att han en dag ska växa upp till att bli en av Englands främsta poeter och själva personifieringen av den romantiska erans ideal.

Text Matilda Eklöf Foto Wikimedia Commons

John Keats föddes som äldsta barnet i en typisk engelsk medelklassfamilj. Hans far, Thomas, arbetade som stalldräng och hans mamma, Fanny, tog hand om de fyra syskonen. Inte mycket annat är känt om det vardagliga familjelivet under denna period mer än att de verkar ha varit lyckliga.

Men lyckan varar inte för evigt och för en del tar den slut snabbt. Så var fallet för familjen Keats. 1804, när John är åtta år, dör fadern i en ridolycka och när modern strax därefter gifter om sig tvingas John och hans syskon flytta in hos sin mormor. Syskonen träffade sedan inte sin mor på över tre år.

Rationalitet och förnuft var ute
Sekelskiftet och 1800-talets början var en omvälvande tid, inte bara för familjen Keats. Imperium växte fram, revolutioner skiftade världskartorna och den industriella revolutionen gjorde sitt intåg. Det var också under denna period som romantikens kulturströmningar började vinna mark. Istället för att fokusera på det nya ville romantikerna nostalgiskt se tillbaka på det som varit. Individerna skulle framhävas och känslorna betonas. Rationalitet och förnuft var ute, nu skulle känslorna styra. Dessa ideal passade den unge Keats alldeles utmärkt och han började tidigt ägna sig åt skrivandet.

Efter att modern dog i tuberkulos 1810 började John arbeta som lärling hos en läkare och apotekare. Läkare var en karriär som garanterat hade gett både honom och hans familj den ekonomiska trygghet de sökte. Men läkarstudierna gav lite tid till skrivandet och John blev alltmer olycklig. Han bestämde sig därför för att sluta med studierna och satsa fullhjärtat på sin poesi. Pengar var efter detta ett ständigt återkommande problem.

”Fånig, modemedveten och konstig”

Ett år senare, 1818, emigrerade brodern George till Amerika. John blev kvar och

A thing of beauty is a joy for ever:
Its loveliness increases; it will never
Pass into nothingness.

- Från Endymion

Bright star, would I were stedfast as thou
art – Not in lone splendour hung aloft
the night

And watching, with eternal lids apart,
Like nature's patient, sleepless Eremite.

- Från Bright Star

tog hand om den kvarvarande brodern Tom, som insjuknat i tuberkulos. Han spenderar nästan all sin tid vid broderns sjukbädd och det är troligtvis under denna tid som han också själv blir smittad. Tom dör senare samma år.

Det är också under denna turbulenta period som han för första gången träffar Fanny Brawne. Hon, som senare kom att bli så tydligt förknippad med Keats tragiska öde och lidelsefulla lyrik, hans stora kärlek.

Familjen Brawne och Keats bodde under en tid grannar. Keats var inneboende hos en nära vän i dennes hus, Wentworth Place. Fanny Brawne var precis som Keats äldst i sin syskonskara och hade likt honom också förlorat sin far i tidig ålder. John blev mer och mer fascinerad av den livfulla flickan med det bruna håret och de blåa ögonen. I ett brev beskrev han henne som "vacker, elegant, graciös, fänig, modemedveten och konstig".

En informell förlovning

Keats flyttade med tiden in på Wentworth House och Fanny och hennes familj flyttade in i ett hus i närheten. Nu kunde de träffas varje dag och en stark vänskap formades. De lånade varandra böcker och läste tillsammans. Under denna tid skrev Keats många dikter och brev till Fanny, bland annat den kända Bright Star som har kommit att förknippas starkt med deras kärleksberättelse.

I juni 1819 ingår Fanny och John



Fanny Brawne var Keats stora kärlek och en ständig inspiration till hans lyrik.



Isabella and The Pot of Basil, målning av John William Waterhouse (1907). Ett porträtt skapat utifrån John Keats dikt med samma namn.

en slags informell förlovning. Keats brist på framtidsutsikter och dåliga ekonomi gjorde det omöjligt med en formell förlovning. Han levde vid denna tid i princip helt på lånade pengar. Utöver detta började Keats dåliga hälsa göra sig påmind. Han slets mellan sin vilja att försörja sig som poet och sin starka kärlek till Fanny. Den ena omöjliggjorde den andra.

Rom, en okänd kärlek och erkännandet

Under vintern 1820 blev Keats allt sjukare och på inrådan av sin läkare och vänner reste han motvilligt till Rom. Han visste när han lämnade England att chansen att någonsin få träffa Fanny igen var väldigt liten, om inte helt icke-existerande. Han tillbringade sin tid i ett hus invid Spanska trappan och förmådde varken läsa eller skriva några brev till eller från Fanny. Istället skrev han till hennes mor.

23 februari 1821, fem månader efter att han lämnat England, dog John Keats, endast 25 år gammal. Han begravdes på den protestantiska kyrkogården i Rom. På hans gravsten finns, enligt hans önskan, inget namn angivet. Istället går att läsa inskriptionen:

*Här ligger en vars namn
var skrivet i vatten.*

Fanny Brawne kom aldrig över sorgen efter sin älskade. Hon bar sorgekläder i flera år efter hans död men gifte



Ovan Wentworth Place, idag kallat Keats House. Här finns idag ett museum om John Keats.

Höger Huset där Keats dog 1820, vid spanska trappan i Rom.

sig efter tolv år och fick med tiden tre barn. Hon levde ett liv i stillhet och först efter hennes makes död framkom det att det var hon som var den mystiska flickan som den då berömde Keats skrivit så lidelsefullt om. Hon hade sparat alla hans brev.

John Keats var inte uppskattad under sin livstid. När han dog hade han skrivit professionellt i endast sex år och publicerat sina texter i fyra år. Under sin livstid sålde hans tre lyrikböcker inte mer än sammanlagt 200 exemplar. Idag anses han vara en av Englands främsta poeter och den passionerade kärleken till Fanny Brawne fortsätter att inspirera, nästan 200 år efter hans död. •



Sagt om passion

Semester och semester. Från sig själv kan man egentligen bara få semester i stunder av passionerad kärlek. Eller när man sover.

– Carl Hammarén

”Genom att tro passionerat på något som inte finns än, kan vi skapa det. Det obefintliga är det som vi inte har eftersträvat tillräckligt.”

– Platon

”Jag har alltid erkänt att jag styrs av mina passioner.”

– Elisabeth Taylor

”Passion gör idioter av de smartaste männen, och gör de största idioterna till smarta män.”

– Francois de La Rochefoucauld

”Den som är herre över sina passioner är slav under sitt förnuft.”

– François de la Rochefoucauld

Och vad som förr var min ära
och stolthet blev skam,
men vad jag borde bära,
det bar du själv, Guds lamm.
Nu allt du mig förlåter.
Jag fri från skuld går,
och livet vänder åter.
Med dig jag leva får.

– Psalm 454, När jag den törnekrona

Ingenting får hända dig

Nej, vad säger jag

Allt måste hända dig

Och det måste vara underbart

– Bodil Malmsten



NÄSTA NUMMER

hej|livet

I DIN BREVLÅDA
3 JUNI 2019

tema:
Hälsa



Foto: Fredrik Schlyter

Med PASSION för ORGEL

Orgeln är ett instrument som berör många på olika sätt. Ljudet från en orgel kan låta på en mängd olika vis med många möjligheter att beröra. Min passion för orgeln ligger mycket i detta. Vid orgeln får jag chansen att få utlopp för mina musikaliska idéer genom instrumentet. Jag sitter som vid en orkester och kan välja vilka stämmor och instrument jag vill spela på med mina två händer och två fötter. Det blir en fysisk upplevelse som hänger ihop med musicerandet. Någon som sett en organist spela vet att det är spännande att se på, det jobbas med hela kroppen. Med passion för musiken och det ljud som jag får orgeln att ge ut lägger jag min fulla energi och i vissa stunder känner jag mig nästan som ett med mitt instrument. En slags fysisk passion, en helhet som skapas av de olika delarna. De orglar jag känt störst glädje av att spela på har haft en kombination av ljud och känsla. Känslan sitter i tangenterna, som är min kontakt rent fysiskt med detta storslagna instrument. Bara att kunna känna tyngden eller lättheten i tangenterna, att ha kontroll och att få total kontakt med sitt instrument kan vara passion för mig. Detta kombineras sedan med att orgeln klingar med toner i ett kyrkorum. Rummet gör mycket för orgeln. Både att spela och lyssna på orgel beror mycket på rummet och sammanhanget. De sammanhang där en organist får spela har ofta mycket känslor i sig. Vid både de gladaste och sorgsnaste tillfällena i livet får jag som organist en möjlighet att skapa något som bidrar till att förstärka glädje, lindra sorg och ge en stämning för just den stunden. Där är orgeln fantastisk med sina möjligheter att beröra. I min passion för orgeln ingår min vilja att beröra andra med min musik. Jag slutar aldrig att fundera kring eller utforska de spännande möjligheterna i att ge detta instrument till fler människor och kanske även få någon att kalla ORGEL sin PASSION.

David Löfgren
Organist
S:t Johannes församling



hej | Där



SIGGE BILAJBEGOVIC

Hur vaknade ditt intresse för lyxiga sportbilar?

Själva formen och ljudet. Jag älskar doften av rök och bensin samt den exklusiva känslan.

Vad är det som väcker sådana känslor kring en lyxbil?

Jag tror att det för många är en barndomsdröm att kunna skaffa sig en sport- eller lyxbil, något som är få förunnat.

Hur skulle du beskriva dina drivkrafter (din passion) kring skapandet av Platinum Cars?

Från början på garageuppfarten var det aldrig tänkt att bli så här stort. Men drivkraften att ständigt vilja bli bättre har också gjort att vi växer organiskt år för år. 14 år med konstant tillväxt är magiskt. Nu är målet en miljard i omsättning ...

Om ...

NAMN Sigge Bilajbegovic
BOR Norrköping
GÖR Ägare av Platinum Cars
AKTUELL Årets företagare i Norrköping
2018